

SARAH
PERRY

Melmoth

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2018

Tartsd elmédet a pokolban, és ne ess kétségbe!¹

Áthoszi Szent Sziluánt idézi Gillian Rose a *Love's Work*ben

¹ Imrényi Tibor fordítása. (*A ford.*)

J. A. Hoffman
A Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtára címére

2016. december

Kedves dr. Pražan!

Rettentően sajnálom, hogy ezt az iratot el kell juttatnom hozzád, és így tanújává kell válnod annak, amit tettem!

Sokszor kérdezted tőlem, hogy „Josef, mit írogatsz? Mivel foglalkozol ennyit?” Barátom, nem mondtam el neked, mert én voltam a kapu őrzője. Mostanra azonban a pennám kiszáradt, a kapu kitárult, és valami arra vár ott, hogy az irántam érzett minimális tiszteletedet is romba döntse. Ezt könnyedén képes vagyok elviselni, mivel sosem érdekelttem ki a tiszteletedet – viszont téged féltetek, mert a küszöbön túl csak egyetlen igaz fény ragyog, és ez sokkal rettentőbb, mint a sötétség...

Eltelt tíz nap, és ezalatt csak kizárólag a hibámon tűnődtem, a hibámon, legszörnyűbb hibámon! Nem alszom. Érzem magamon a tekintetét, és amikor reménykedve, egyben retteget megfordulok, csak magam vagyok! Sötétben járom a várost, és azt hiszem, az ő lépteit hallom, és az ő kezét fogom

– de csak egyszer nyújtotta felém a kezét, és kétlem, hogy újra megteszi.

Ezt az iratot a könyvtár gondjaira bízom azzal az utasítással, hogy akkor kézbesítsék a részedre, amikor legközelebb az asztalodnál ülsz.

Bocsáss meg! Közeleg!

J. A. Hoffman

Első rész

Nézd csak! Tél van Prágában: leszáll az est a városok anyjában, ezernyi tornya felett. Nézz le a lábadnál terjengő sötétségre, ami ellepi a közöket és sikátorokat, mintha csak puha, fekete port sepernének oda: nézd csak a régi Károly híd kőapostolait és a Nepomuki Szent János vállán ülő kék szemű csókákat! Nézd! A nő a hídon át jön, fejét lehajtva lépked a fehér lepel borította kockaköveken: ő a negyvenkét éves Helen Franklin, aki se nem alacsony, se nem magas, a haja se nem sötét, se nem világos, lábán a csizma, amiben novembertől márciusig jár, csuklóján anyja acél karórája. A kabátja ujjára, vállára hullt hódara úgy csillog, mint az asztali só; rendben tartott kabátját öv fogja át, a kilencéves kabát ugyanolyan színtelen, mint ő. Mellén átvetve keskeny táskaszíj, a táskában a délutáni munkája (egy mosógép működési leírása németről angolra fordítva), meg egy zöld, még érintetlen alma.

Mi vonhatná a figyelmedet egy ilyen szürke teremtségre, amikor odafent megnyílik az alacsonyan szálló felhők hasa, és az ezüstös hold félgömbjéből tej ömlik a folyóra? Egyáltalán semmi – semmi más, mint ezek az órák, ezek az utolsó, hosszúra nyúlt percek ezen a rövid napon, amikor még semmit nem tud Melmothról – amikor a mennydörgés még csak mennydörgés, az árnyék pedig a falra vetülő sötétség. Ha most odaszólhatnál: „Lépj elő! Ragadd meg a csuklóját, és

súgd meg neki!”, talán megtorpanna, elsápadna, és értetlenül emelné rád a tekintetét; talán felnézne a Moldva fölé magasan emelkedő, kivilágított várra, lepillantana a folyóparton alvó, fehér hattyúkra, aztán megfordulna egy centi magas csizmasarkán, és áttörtetne a közelgő tömegen. De – ő, ennek semmi haszna: csak szenvtelenül mosolyogna, félig-meddig vidáman, ahogy szokott, lerázná magáról a kezedet, és továbbhaladna a hazafelé vezető úton.

Helen Franklin megáll ott, ahol a híd a parttal találkozik. Villamosok mennek zörögve a Nemzeti Színház felé, ahol a zenekari árokban az oboások megszívogatják hangszereik fúvókáit, az elsőhegedűs pedig háromszor rákoppint vonójával a kottaállványra. Két héttel ezelőtt volt karácsony, de az Óváros főterén az óra csak forog és forog, Strauss egyik fülbemászó, lezáró dallamát játssza, míg a Hove-ból és Hartlepoolból érkező nők gőzölgő borral teli papírporharaikat szorongatják. A Karlovy közből sonka és fa füstje árad, a széndarabok felett cukros fánkok sercegnek. Egy kesztyűs kézen ülő bagoly a tollaival vívja ki a közönség hódolatát, hogy aztán gazdája a látványért cserébe pénzt reméljen. Mindez csak díszlet, amit kötelekkel és csigákkal működtetnek: kellemes esti időtöltés és önbecsapás, nem több. Helent ez azonban nem téveszti meg, ahogy sosem tévesztette meg – Csehország örömei nem neki valók. Sosem állt meg, hogy megbámulja a híres csillagászati órát, meghallgassa az óra csilingelését, aminek alkotóját tűkkel vakították meg, nehogy szegyenbe hozza a várost azzal, hogy máshol ennél jobb szerkezetet épít; pénzét sosem költötte a valamelyik angol fo-

cicsapat skarlátpiros mezébe öltöztetett matrjoskákra; nem üdögélt csak úgy, a Moldvát bámulva alkonyatkor. Egy olyan bűn elkövetőjeként, amit félelmei szerint soha nem tehet igazán jóvá, éli száműzött életét, és önszántából tölti életfogytiglaniját egy olyan eset miatt, amelynek megítélésében ő maga volt az esküdtszék és a bíró.

A fények megváltoznak, ahogy a tömeg özőnlík, Helent felkapja a zajos áradat, és a vaskorláthoz szorítja, ő pedig előhúzza kesztyűs kezét. Ekkor hallja meg a rakpartnál horgonyzó, sárgaréz borítású sétahajók felé nyomuló gazdag koreaiak lármája közepette a saját nevét, amit a folyó felől fújó szél sodor felé.

– Helen – Helen Franklin! – kiáltja valaki idegesen, mint-ha Helen elejtette volna a tárcáját. Felnéz, kesztyűs kezét a szájához kapja, és meglátja az egyik utcai lámpa alatt álló, kabát nélkül vacogó, kék inges, magas férfit, aki valami nagy, sötét tárgyat szorít a mellkasához. Tekintetük találkozik, egy kar emelkedik a levegőbe. – Igen? – türelmetlen, sürgető a hang. – Igen! Idejönne! Kérlek, gyere ide! – A férfi úgy rángatja az inge anyagát, mintha a félig átlátszó selyem irritálná a bőrét: alatta a teste erősen remeg.

– Karel – mondja Helen, aki még mindig nem mozdul.

Karel Pražan az, aki a barátai és ismerősei pontosan felét teszi ki: barátságuk a Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtárának kávézójában bontakozott ki, amikor aznap reggel nem volt több szabad asztal. A férfi magas, aggasztóan vékony; sötét haja szorosan a fejére fésülve csillog; az inge selyemből, a cipője antilop- vagy borjúbőrből készült az évszaknak

megfelelően; Karel nem jóképű, de olyan figura illúzióját kelti, mint aki frissen borotválkozott. De még ilyen messziről is, ahogy a mellette elszaladó, élénkszínű kabátot viselő gyerekek lökdösik, ki lehet venni arca szürkés színét, beesett szemét, amelyek egy kialvatlan emberre vallanak. A hideg kékesre színezte ajkát; karja, amivel a tárgyat reszkető mellkasához szorítja, olyan mozdulatlan, mintha minden ízülete összeolvadna.

– Karel – ismétli Helen, és sietség nélkül indul felé. Tíz lépést tesz, majd látja, hogy a férfi egy mappát szorít magához, amit fekete, durva bőrkötés borít; a széle fakóra kopott a sok használatból; bőrszíjjal van háromszor körbetekerve. Az utcai lámpa fénye megcsillan a mappa sarkán, de Helen nem tudja kivenni, mi az. – Karel? – kérdezi. – Vedd fel a sálamat! Mi történt... hol a kabátod... megsérültél? – Ekkor beléhasít egy valószínűbb gondolat. – Theáról van szó?

Elképzeleti Theát, Karel élettársát és egyértelműen jobbik felét, ahogy élettelenül hever kerekesszékekében a földszinten, szeme valahova a gipszmennyezeten túlra mered, miután az este folyamán egy újabb vérrög jutott el az agyába, amitől mindig is félték.

– Thea? – ismétli Karel türelmetlenül. – Mi van vele? Jól van... nem, nem kell – löki félre bosszúsan a felkínált sálát, majd úgy méri végig Helent, mintha nem tudná, a nő miért zaklatja őt.

– Megbetegszel.

– Vedd vissza! Nem leszek beteg. Nem érdekel. Nézd, azt hiszem, jobb lenne, ha leülnénk valahol! – Úgy néz körül,

mintha csak simán leülhetne törökülésben a járdára, aztán felemeli a bőrmappát, és megrázza Helen felé, aki látja, hogy súlyos, iratoktól dagadozó és vízfoltos csomag. Karel hüvelykujja elmozdul, így láthatóvá válik a sarokban a megkopott, aranyozott monogram: *J. A. H.* Helen nyugtalanul figyel, ahogy a férfi egyszerre kapzsin és megvetően tartja a mappát, mintha egész életében erre a tárgyra vágyott volna, hogy aztán a kért ár megfizetése után rájöjjön, hogy a csomag bűzlik. – Ez nincs rendjén. El kell mondanom valakinek, és egyedül te fogod kibírni. Vagyis... – szakítja félbe magát, hogy örömtelen nevetést hallasson – azt hiszem, ha ez a nő odaállna eléd és egyenesen a szemedbe nézne, te akkor sem hinnéd el! Egyetlen szavát sem!

– Ez a nő? Ki ez a „nő”? Ezt az aktát valakitől elhoztad, Karel... Az egyik barátodé? Nem kellene játszanod a kised játékaidat.

– Ó... – Tétovázni kezd. – Majd meglátod. – Elindul, és a válla felett kiáltja hátra, hogy Helen tartsa vele a lépést, mintha csak egy gyerek volna, méghozzá fárasztó gyerek. A nő pedig követi az egyik macskaköves sikátorba, át egy kőboltív alatt, ami alig tíz méterre nyílik a turisták főútvonaltól, de amit biztosan nem találnál meg, hiába is próbálnád keresni. Karel belök egy színesre festett ajtót, besurran a hideg ellen felakasztott, vastag bársonyfüggöny két szárnya között, leül az egyik homályos sarokba, és onnan integet. A hely ismerős – az ablakokon megülő nedves por, a zöld hamutálak, a 40 wattos körték a zöld üvegburákban –, és Helen szorongása rögtön eloszlik. Leül a barátja mellé, aki

még mindig vacog, leveszi a kesztyűjét, megigazgatja csuklóján a kardigánja ujját, és a férfira néz.

– Enned kell valamit. Már eddig is túl vékony voltál, de most még soványabb vagy.

– Nem akarok enni.

– Mégis, jobb lenne...

Helen odaint egy fehér inges lánynak, sört rendel Karelnek, magának viszont csak csapvizet kér.

– Ki fogsz nevetni – mondja Karel. Megfésüli a haját, amivel csak azt igazolja, hogy úgy egy hét alatt öt évet öregedett: szikár arca nyúzott, borostája fehéren csillog. – Hát, talán meg is érdemlem. Nézz csak rám! Nem alszom, amint azt láthatod. Éjszakánként ébren üldögélek, és csak olvasom, majd újra elolvasom... Nem akartam zavarni Theát, ezért a takaró alatt olvastam. Elemlámpával, tudod. Mint egy kisfiú.

– És mit olvasol? – Kihozzák a sört meg a vizet, benne egyetlen jégkocka úszik.

– Hogy mit olvasok, azt kérded! Semmi felesleges szócséplés. Hogy én mennyire bírlak! Már is jobban érzem magam – hogy is ne érezném? A jelenlétedben minden olyan... fantasztikusnak, bizarrnak tűnik. Olyan hétköznapi vagy, hogy a puszta jelenlétedtől lehetetlennek látszik a különleges. És ezt bóknak szántam.

– Hát hogyan. Akkor mondd el szépen! – Helen a poharát pontosan a papíralátét közepére teszi. – Legalább azt áruld el, hogy amit olvasol... az itt van, ebben a mappában?

– Igen. – Karel elővesz egy *Petra* cigarettát, és harmadik próbálkozásra sikerül meggyújtania. – Vedd el! Gyerünk! Nyisd ki! – A férfi már-már rosszindulatú pillantást vet Helenre, akinek erről az olyan gyerek jut eszébe, aki pókokat rejt egy zacskó édességbe. Az akta után nyúl... nagyon hideg, miután a kelleténél jóval tovább volt kitéve az esti fagyos levegőnek; elkezdi kibogozni a szorosra kötött zsinort, miközben meggyúlik a baja a csomókkal és bogokkal, hogy aztán váratlanul engedjen a csomagolás... az akta szétnyílik, és az asztalra ömlik egy nagy halom, sárgás papír. – Tessék! – mondja Karel. – Tessék! – Mutatóujjával rábök, majd visszahúzódik a falig.

– Megnézhetem?

– Ha szeretnéd... ó, várj, várj! – Feltépik az ajtót, meglibben a vastag függöny. – Ő az... ő jött el? *Látod?*

Helen megfordul. Két fiú lép be – tizennyolcnál nem többek, dagadnak a büszkeségtől, hogy megkeresték az aznapi betevőt, amit jó dolgokra költenek. Munkásbakancsukat a földhöz csapva lerázzák a havat, harsányan kiáltoznak a pincérnő után, majd figyelmük a telefonjukra irányul.

– Csak férfiak – mondja Helen. – Két teljesen átlagos férfi.

Karel felnevet, vállat von, és ismét kihúzza magát ültében.

– Ne is törődj velem! – közli. – Tudod, az alváshiány... csak az okozza... hogy azt hittem, egy ismerőst látok.

Helen egy darabig figyelmesen tanulmányozza Karelt. Szorongás és feszengés suhan át a férfi arcán, a nő pedig érzi,

hogy mint az éhség, feltámad benne kíváncsiság. De a kedvessége győz – arra gondol, a férfi majd beszél, ha tud –, és a kéziratot böngészi. Németül írták, cirkalmas, dőlt betűkkel, amit ugyanolyan nehéz olvasni, mint amilyen nehéz lehetett az írását elsajátítani; áthúzásokat és számozott lábjegyzeteket is lát: a palimpszeszt olyan hatást kelt, mintha egy múzeumi levéltárból származna, de a címoldalon feltüntetett dátum: 2016. Külön, gemkapoccsal rögzítettek hozzá egy csehül, géppel írt lapot, amit az előző héten kelteztek, és Karelnek címeztek.

– Ezt nem nekem szánták – fordítja meg Helen a lapot. A nyugtalanság miatt élesebben mondja a szavakat, mint szeretné: – Á, bárcsak elmondanád, hogy mi ezzel a helyzet... de úgy viselkedsz, mint egy rémálmoktól gyötört kölyök. Ébredj fel, jó?

– Bárcsak felébredhetnék! Bárcsak! De jól van. – Karel beszívja a levegőt, mindkét kezét az iratra teszi, és egy ideig mozdulatlaná dermed. Aztán megszólal... könnyed, hányaveti hanghordozással, mintha annak semmi köze nem lenne a szóban forgó ügyhöz. – Mondd csak, hallottad már a Melmoth nevet?

– A Melmothot? Nem. Szerintem emlékeznek rá. Melmoth... ez nem cseh név, igaz? És nem is igazán angol... – Kimondja a nevet harmadszor, negyedszer is, mintha valami új dologhoz érne a nyelve, aminek lehet, hogy keserű az íze. Ez a beszélgetőtársára furcsa hatást gyakorol: mintha élet költözne belé, mintha a beesett szeme mélyén lázas csillogás támadna.

– Nem, miért is ismernéd: egy hete még nekem sem jelentett semmit... egy hete! Mindössze ennyi ideje. – Ismét az a boldogtalan nevetés. – Melmoth... ő... – Karel babrálni kezd a papírhalmossal, és erről a különös ténykedésről Helennek egy olyan férfi jut eszébe, aki aggódva próbál lecsillapítani egy ingerlékeny macskát. – Szoktad azt érezni – kérdezi –, hogy a tarkód bizsereg... hogy feláll rajta az összes szőr... mintha hideg szél tört volna be a szobába, és az csak rád, egyedül csak rád vadászna? Semmiség, mondd magadnak... hogy is szoktuk mondani?... Libabőrös leszel?... Pedig, ha tudnád! – A fejét ingatja, újabb cigarettára gyújt, mélyen beszívja, aztán elnyomja. – Semmi értelme az egésznek. Nem fogsz hinni nekem, és bolond lennél, ha hinnél... tessék: nézd meg ezt, nézd meg ezt a levelet! – Kihúzza a gépelt lapot a gemkapocs alól. – Megyek, hozok magamnak még egy sört... Isten a tudója, hogy szükségem van rá, téged pedig hagylak olvasni... vedd el, gyerünk, hát nem vagytok kíváncsiak, ti, nők, mind, nem akarjátok örökké az ajtóra tapasztani a fületeket?

Helen a komor tenger és a biztonságos part között őrlődik. Karelt még soha nem látta félni az évek során, amióta ismerte, és eddig nem mutatott érdeklődést a babonák iránt, ahogy a legendáknak sem adott hitelt. Az őt ért változás nem kisebb, mint a halandóság és a halhatatlanság közti különbség: azonnal felmerül benne, ahogy korábban még sosem, hogy Karel meg fog halni, hogy már megjelölte a halál, az üres papírokra nyomott vízjelével megjelölte a napokat, amiket még meg sem ért. A bárnál áll, vállá görnyedten tartva

előredől, ami még jobban zavarba ejti a nőt, mivel szokatlan a barátjától. Helen arra gondol, hogy a férfi korábban milyen magasnak tűnt és mennyire kihúzta magát, amikor először lépett oda hozzá a könyvtár kávézójában, mivel nem volt más szabad asztal. „Szabad?”, kérdezte Karel csehül, és meg sem várta Helen válaszát, máris leült, figyelmét egy érthetetlenül bonyolult ábrának (egymást metsző köröknek, egy pontba tartó vonalaknak), valamint egy almás pitének szentelve. Helen saját kihűlt és keserű feketekávéja a broszúra mellett állt, melyet szavanként kilenc pennyért fordított németről angolra. Úgy érezte, mintha egy páva és egy veréb ülne együtt; dr. Karel Pražan lila színű kasmírszvetterében, Helen Franklin pedig olcsó és színtelen ingében. Bizonyos, hogy semmi más nem született volna a találkozásukból, ha nem jön meg Thea. Helen, amikor felnézett, egy közepesen magas és a középkora utolsó éveit taposó nőt pillantott meg, aki kezét a bő szárú gyapjúnadrágja zsebébe dugva állt, majd lehajolt, hogy megcsókolja Karel feje búbját. Rövid, vörös haja volt, és kölniszagot árasztott. Helent vidáman mérte végig.

– Összebarátkoztál valakivel? – kérdezte Karelt angolul, mire Helen elpirult, mert a kérdés, noha nem volt igazán rosszmájú, hitetlenkedést tükrözött. Karel felnézett a noteszából, és enyhén meglepődve mérte végig Helent, mintha az eltelt percek alatt el is felejtette volna, hogy ott van, aztán gyorsan azt hadarta csehül, hogy sajnálja, amiért zavarja, és máris békén hagyják.

Tudatában a vágnak, hogy kellemetlenséget okozzon ennek az elegáns párnak, Helen angolul az mondta:

– Kérem, miattam ne zavartassák magukat! Amúgy is indultam volna – szabadkozott, és nekiállt visszarakni a munkáját a táskájába.

Thea ettől felderült, hirtelen öröm tört rá, amiről Helen később megtudta, hogy rá nagyon jellemző, ahogy bármikor, bármilyen forrásból merítve képes öröme lelni.

– Ó, ez az akcentus... egy pillanat alatt hazarepített a száműzetésemből! Londoni? Talán essexi? Maradjon, kérem... üljön le, hadd hozzak még egy kávé... Karel, ragaszkodj hozzá, hogy maradjon... elmenne, és azt nem hagyhatom! – Karel és Helen megértően néztek össze...: *attól tartok, értelmetlen mindenféle ellenállás; rendben, teljesen megértem...* és ez biztosabb alapot adott a barátságuknak, mint bármi, amit Helen évek óta érzett.

És tényleg értelmetlen volt minden ellenállás. Azon a hétvégén Helen Franklint – aki olyan állhatatosan állt ellen minden szórakozásnak és társaságnak, ahogy egy trappista szerzetes kerüli a beszélgetést – szívesen látott vendég volt abban a lakásban, ahol Thea éppen a tűzhelyre tett rézserpenyő tartalmát kavargatta, Karel pedig a tisztára sikált asztalon egy domború üveggörong görbületének nagyságát mérte fel. Mint azt Helen megtudta, a férfi az egyetem tanszékén dolgozott, ahol az üvegyártás történetével, valamint az üveg otthoni és ipari felhasználásával foglalkozott.

– Ez egy teleszkópos tükör – mondta, és lanyha érdeklődéssel üdvözölte látogatóját, jelét sem adva annak, hogy félbe

akarja hagyni elfoglaltságát –, így a görbületnek egy parabola mélységét kell megadnia, és nem egy gömbét.

Helen kibújt a kabátjából, levette a kesztyűjét, és átnyújtott Theának egy üveg bort, amiből ő maga nem ivott. Majd vendéglátója kézmozdulatának engedelmeskedve leült az asztalhoz, és összefonta ujjait az ölében.

– Mesélj róla! – kérte.

– Egy tükrös távcsövet készíték – felelte a férfi –, és kézzel csiszolom az üveget, ahogy Newton is csinálta volna 1668-ban. – Letette az üveget, és megmutatta a tenyerét. Durva volt, és sebesnek tűnt; a körmök mellett fehér paszta maradványai látszottak.

Thea kenyeret és vaját tett az asztalra. Hosszú ezürtláncan különös, zöld medált viselt, ami olyan volt, mint valami üvegbe zárt virág. A tűzhelyen a rézserpenyő sercegő hangokat adott.

– Sosem fogja befejezni.

– A fókuszhossza – jegyezte meg Karel – a görbület sugarának fele. – Helenre nézett, aki nem tudta elfojtani a réggen ízelet örömet, hogy tanulhat valamit, és legkevésbé sem színlelt érdeklődéssel hallgatta, ahogy a férfi elmagyarázza: úgy akar tükrös felületet létrehozni, hogy elpárologtat egy alumíniumréteget.

Egész este a vendéglátóit figyelte. Thea tíz éve volt együtt a partnerével, anyáskodott felette, és szeretgette, vagy éppen lekent neki egy szóbeli nyaklevest, ha úgy érezte, hogy túlment egy bizonyos határon: „Ne kíváncsiskodj, Karel – ne faggasd a titkairól!” Helennel szívélyesen, figyelmesen

bánt, noha egy pillanatra sem tudta leplezni, hogy kissé mulattatja, úgy tűnt, mintha furcsának találná a vendégét, de azért ez nem kellemetlen számára. Közben Karelből csak úgy áradt a visszafogott irónia, a közönyösség, amit leginkább akkor engedett szabadjára, amikor Theát figyelte egyfajta szeretetteljes hálával, vagy amikor úgy bánt Helennel, mint egy diákkal. Helen később értette csak meg, hogy Karel gondolatait teljesen lekötötte az élettársa és a szakterülete, hogy a férfi olyan ember, aki annyira jóllakik az általa legkedveltebb fogásokkal, hogy semmi másra nem éhezik.

Helen, aki nem kért a borból, és csak egy egészen kevés húst fogadott el, azt kérdezte Theától:

– Te is az egyetemen tanítasz?

– Nyugdíjas vagyok – felelte Thea, és elmosolyodott, számitva Helen tiltakozására, hogy biztos nem az még... hogy még csak a közelében sincs a nyugdíjkorhatárnak.

– Ügyvéd volt még Angliában – felelte Karel, és a jogi szakkönyvek súlya alatt roskadozó polcok felé intett. – Még mindig megvan a lószőr parókája, ott, egy fekete bádogdobozban. – Aztán ugyanolyan büszkeséggel, mintha saját magáról beszélne, közölte: – Tudod, egy kormányzati vizsgálat elnökeként dolgozott. Ha akarta volna, kaphatott volna címet is. – Megfogta Thea kezét, és megcsókolta. – Az én tanult barátnőm.

Thea porcelántányéron megvajazott krumplival kínálta Helent. Látta, hogy a vendége nemet int – és látta a tányérján a félig elfogyasztott ételt, valamint, hogy csak alig pár korty vizet ivott –, de nem mondott semmit.

– Az egész a munkáról szólt, nem volt benne semmi öröm – mesélte. – Ezért elmentem nyaralni Prágába, amiből előbb tanulmányi szabadság, majd nyugdíj lett. És természetesen itt volt Karel.

Karel elfogadta a másik csókját, majd rosszállón Helen tányérjára nézett. Belőle láthatóan hiányzott az élettársa tapintata.

– Nem vagy éhes? – kérdezte, majd hozzátette: – Meg kell hogy mondjam, igen hallgatag vagy.

Helen erre annyit válaszolt:

– Igen, azt beszélük.

– No, akkor, most mi kérdezzük téged – tette le Thea a villáját. – Mióta élsz Prágában?

– Húsz éve.

– És mivel foglalkozol?

– Fordítóként dolgozom, bár jobban értek németül, mint csehül.

– Milyen csodálatos! És min dolgozol jelenleg... Schilleren? Peter Stamm-mon? Sebald új kiadásán?

– A Bosch erőgépek működési kézikönyvén.

(Helen a beszélgetésnek ezen a pontján elmosolyodott, ahogy az emlék hatására a kávéházban ülve is elmosolyodik.)

– Nem tagadom, hogy csalódott vagyok! Mondd csak, londoni vagy essexi vagy?

– Attól tartok, essexi.

– Á! Hát, ezen már nem segíthetünk. És azért jöttél Prágába, mert...?

Helen elvörösödött. Hogyan magyarázhatná el a száműzését, önmagára mért büntetését ezeknek a mosolygós idegeneknek? Thea rögtön elérte.

– Bocsáss meg! Képtelen vagyok teljesen leszokni az efféle keresztkérdésekről.

– Ha a vendégünk dokkmunkás volna – kérdezte Karel –, vajon mi lenne ellene a vád? – A borospohara felett Helenre nézett, majd felhajtotta a pohár tartalmát. Ekkor Helen utálatot érzett... mindkettőjük, a szép ruháik, a meleg lakásuk, a lazaságuk iránt; a vendégük iránt kifejezett, váratlan barátságuk, sármjuk, behízelt magabiztosságuk miatt. Ám ez a rossz érzés gyorsan elpárolgott, mert Thea, miután helytelenítőn rávert Karel kezére, engesztelő mosoly kíséretében azt kérdezte:

– Aznap, amikor találkoztunk, látta valamelyikőtök az öregembert a könyvtárban, aki egy kézirat felett sírt? Mit gondoltok, mit írhatott... talán szerelmes leveleket egy rég halott férfinak vagy nőnek? – Később, amikor felsegítette Helenre a kabátját, azt mondta: – Nagyon örültem, hogy eljöttél... Lenne kedved újra meglátogatni bennünket? Beszélgethetnénk Angliáról, mindarról, amit utálunk benne, és arról, hogy mennyire szeretnénk hazamenni.

Helen minderre hitetlenkedve, örömmel gondolt vissza, mivel később eltűntek ezek a laza esték; úgy tűnt, hogy lényegében megszűntek Thea agyvérzése óta. És most itt ül ennél a kis asztalnál, egy pohár vízzel – ezzel az új Karellel: a halott hátú, nyugtalan, kissé kétségbeesett Karellel. Mit rejthet

ez az akta, ez a bõrszíjjal háromszor átkötött akta, aminek ilyen baljós ereje van? Még az ő lelki békéjét is összetörheti? De nem! Az lehetetlen. Az oly nehezen kivívott lelki békéje sziklaszilárdnak tűnik. Maga felé húzza a papírlapot, és elolvassa: *Kedves dr. Pražan! Rettentően sajnálom, hogy ezt az iratot el kell juttatnom hozzád, és így tanújává kell válnod annak, amit tettem!*

Helen Franklin, miután elolvasta a levelet, nem borzong meg – a tarkóján a legkevésbé sem állnak fel a piheszerű szőrök. Érdeklődéssel fogadja a levélben írtakat, de semmi több. Egy öregember, amint bevall valami régóta elfeledett bűnt (*a hibámon, dűnnyögi maga elé; a hibámon, legszörnyűbb hibámon*), aminek hallatán még a legaszketikusabb pap sem húzná fel a szemöldökét manapság – ebben biztos volt. Mindazonáltal (maga elé húzza a papírt, hogy elolvassa: *a pennám kiszáradt, a kapu kitárult*), van valami furcsa ebben a félelemben és vágyakozásban, ami nagyon hasonlít a barátja félig-meddig szégyenkező, szorongó pillantásaira (*Közeleg!*)

A férfi közben visszatér az ennivalóval: marhahússzeletek knédllivel és a szivacsos anyagú köretbe szívódó sűrű mártással.

– Nos? – kérdezi, és vigyora a legkevésbé sem kellemes. Helen elfogadja a neki kínált tányért; akaraterejét megfeszítve eszik, kis harapásokkal, örömtelenül.

– Szegény pasas – feleli Helen. – Gondolom, öreg már... Mert csak egy nagyon öreg vagy nagyon mesterkéltn ember használ ma írógépet.